

מעורבות קהילתית ופוליטית בקרב בני נוער: ההבחנה בין פעילויות של בני נוער

מעורבים ולא מעורבים

תקציר

מחקרים מצביעים על כך, שקיים קשר ישיר בין השתתפות פעילה של בני הנוער בחיי הקהילה (שירות קהילתי, אומנויות, עבודה ארגונית עם נוער ופעילות חברתית ופוליטית) לצמצום התנהגויות מסוכנות ולתוצאות אישיות חיוביות, כגון: הצלחה אקדמית, תכנון וכיוון קריירה, הערכה עצמית גבוהה וקשרים חיוביים עם אחרים. המחקר הנוכחי בוחן את רמות ההשתתפות של בני הנוער בקהילה בפעילות אזרחית ופוליטית, והוא מנסה להצביע על המאפיינים המבחינים בין רמות השתתפות שונות. חוקרים פיתחו כלי מדידה הבוחנים את המעורבות של בני נוער בקרב תלמידי בתי ספר תיכוניים בקנדה. מניתוח תוצאות התשובות של בני הנוער זוהו 4 קבוצות מובדלות:

1. **קבוצת הפעילים**: בני נוער המעורבים ומסייעים בפעילויות קהילתיות ופוליטיות, הפועלים מיוזמתם וזוכים להיענות ובקשות לסיוע בבית הספר ובקהילה.
2. **קבוצת המסייעים**: בני נוער שאינם מעורבים בדרך כלל בפעילות פוליטית, אך קרובים לקבוצת הפעילים בכל מה שקשור לסיוע לאחרים בבית הספר ובקהילה.
3. **קבוצת המגיבים**: בני נוער שאינם מעורבים בפעילות קהילתית ופוליטית, אך נוטים לשתף פעולה כאשר הם מתבקשים על ידי האחרים.
4. **קבוצת בני הנוער הלא מעורבים**.

בהמשך למחקרים קודמים, המחקר הנוכחי מצביע על כך, שמעורבות בפעילויות קהילתיות ופוליטיות קשורה להסתגלות ולהתפתחות חיוביות של בני נוער. בני נוער שאובחנו כפעילים, מסייעים או מגיבים אופיינו ברמה גבוהה מאוד של אופטימיות, הערכה עצמית ותמיכה חברתית, ביחס לבני נוער לא מעורבים. בני נוער לא מעורבים היוו כשליש מכלל בני הנוער ואופיינו כבעלי הסתגלות נמוכה יותר. המסקנה הנובעת מממצאי המחקר היא שנתק של בני נוער מהקהילה מהווה עבורם גורם סיכון.

מחקרים נוספים מצביעים על כך, שמעורבות אזרחית ובפרט שירות קהילתי יכולים להוות גורם משמעותי בפיתוח תחושת הזהות של בני נוער. גם המחקר הנוכחי מחזק את הממצאים של מחקרים קודמים לגבי תוצאות מעורבותם ואי מעורבותם של בני נוער בקהילה. בני נוער שהשתייכו לקבוצת הפעילים והמסייעים הציגו רמה גבוהה יותר של זהות מפותחת יותר מאשר בני הנוער המגיבים והלא מעורבים. המחקר הנוכחי בוחן את רמת ההשתתפות של בני נוער בשתי נקודות זמן ובהפרש של שנתיים. בבדיקה של נקודת הזמן השנייה התברר כי חלה ירידה בהשתתפות בקרב בני הנוער הפעילים והמסייעים לעומת הבדיקה בנקודת הזמן הראשונה.

התקציר מבוסס על המאמר:

Pancer, S.M., Pratt, M., Hunsberger, B., & Alisar, S. (2007). Community and Political Involvement in Adolescence: What Distinguishes the Activists from the Uninvolved?, *Journal of Community psychology*, 35 (6), 741 – 759.

יחד עם זאת, הפער המשמעותי ברמת ההשתתפות של בני הנוער המגיבים והלא מעורבים עדיין נשמר. ההשערה לגבי תוצאות המחקר היא שהירידה ברמת ההשתתפות קשורה לעומס רב שחווים בני הנוער לקראת סיום בית הספר וגם בשל כניסתם הצפויה לעולם התעסוקה. שתי המחויבויות האלה לא הותירו לבני הנוער זמן על מנת לקחת חלק בפעילויות של המסגרות הקהילתיות.

המחקר הנוכחי מצביע גם על התפקיד המשמעותי שיש להורים בפיתוח הקשר של בני הנוער עם הקהילה. בני הנוער השייכים לקבוצות הפעילים והמסייעים דיווחו על אינטראקציה חיובית ומשמעותית יותר עם ההורים ועם חברים במגוון רחב של נושאים. תשובות בני הנוער הפעילים, המסייעים והמגיבים מצביעות על תפקוד משפחתי בריא יותר ממשפחות של בני נוער שזוהו כלא מעורבים. מרבית בני הנוער משלושת הקבוצות הראשונות דיווחו על סגנון הורות סמכותי (חום ודאגה, בשילוב עם הצבת גבולות ופיקוח), הנחשב כמרכזי עבור ההתפתחות חברתית ורגשית של בני נוער. לעומת זאת, רבים מהורי בני הנוער הלא מעורבים נתפשו כחסרי חום ונעדרי פיקוח, ואופיינו כבעלי סגנון הורות מתירני או דוחה. תוצאות המחקר תואמות למחקרים קודמים, שהצביעו על רמה נמוכה של תפקוד רגשי וחברתי בקרב משפחות המתאפיינות בסגנונות הורות שכזה.

חשוב לציין, שלמרות שהשתתפות בני הנוער הפעילים הייתה גבוהה (בכ-50%) ביחס לבני הנוער המסייעים, לא ניתן היה לזהות הבדל משמעותי בקרב שתי קבוצות בני הנוער לגבי המשתתפים: הסתגלות ואחריות חברתית. בנוסף, רמת ההשתתפות של בני הנוער המגיבים הייתה דומה לזו של בני נוער לא מעורבים, אך לגבי רמת ההסתגלות הם נטו להיות קרובים יותר לבני נוער מסייעים ופעילים מאשר ללא מעורבים. למרות תוצאות המחקר, הנתונים מצביעים על כך, שלא ניתן לדבר על יחס ליניארי בין ההשתתפות בקהילה לבין הסתגלות חברתית. לגבי המחקר הנוכחי, ניתן להניח שכל אחת מארבע הקבוצות של בני הנוער מתאפיינת בדרך משלה לגבי ההשתתפות בקהילה. מסקנה זאת מתחזקת לאור ניתוח הקשר של בני נוער עם הורים ואו חברים לבין ההשתתפות קהילתית. מתברר כי דווקא עבור בני הנוער הפעילים היחסים עם הורים (ולא עם חברים) מהווים גורם מכריע להשתתפות בפעילות הקהילתית. לעומת זאת, יחסים עם חברים מהווים תפקיד מכריע בהשתתפות (או אי השתתפות) של מגיבים ולא מעורבים.

לסיכום, בני נוער פעילים מעורבים במגוון רחב של פעילויות קהילתיות. הם מתאפיינים בהסתגלות טובה, זהות מפותחת, תחושה גבוהה של אחריות חברתית ותקשורת טובה עם הורים במגוון נושאים. גם בני נוער מסייעים פעילים בכל מה שקשור בסיוע לאחר, אך אינם משתתפים בפעילויות פוליטיות ובעבודה קהילתית מאורגנת. הם מתאפיינים בהסתגלות טובה, זהות מפותחת ואחריות חברתית, אולם הם מתקשרים ברמה נמוכה יותר בהתייחס לתקשורת של בני נוער פעילים עם הורים. בני נוער מגיבים פועלים לרוב כתגובה לפעילות יזומה של אחרים. הם מתאפיינים בהסתגלות טובה יחסית, אך ברמה נמוכה יותר של תמיכה חברתית, הזהות שלהם פחות מפותחת ורמת האינטראקציה שלהם נמוכה יותר עם הורים וחברים. בני נוער לא מעורבים התאפיינו בהסתגלות נמוכה, זהות פחות מפותחת, תפקוד לקוי במשפחה, אינטראקציה נמוכה עם הורים וחברים. המחקר מצביע על הצורך בפיתוח תכניות אשר משלבות בני נוער לא מעורבים בקהילה, מפני שהם היוו שליש ממדגם המחקר.